

Arv & skifte

7. udgave

Jurist- og
Økonomforbundets
Forlag

Arv og skifte

7. udgave, 1. oplag

© 2007 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Morten Højmark
Tryk: Narayana Press, Gylling
Indbinding: Jysk Bogbind, Holstebro

Printed in Denmark 2007
ISBN 978-87-574-1799-9

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Lyngbyvej 17
Postboks 2702
2100 København Ø

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Forord til 7. udgave

Bogen er veldisponeret, velskrevet og letlæselig og bør stå hos enhver bobehandlingssekretær. Så kan vi andre med fordel søge råd og hjælp i den, når sekretæren er gået hjem. For dem, der kender de tidligere udgaver, er anbefaling overflødig. For andre kan jeg varmt anbefale at anskaffe denne glimrende håndbog i arv og skifte.

Advokat Jens Kristiansen i anmeldelsen af 4.-udgaven i *Advokaten* 2001, nr. 7-8, s. 322

Werlauffs *Arv & skifte* kan varmt anbefales som den mest omfattende, nuancerede og samtidig lettilgængelige fremstilling af reglerne om dødsbobehandling og deres indbyrdes samspil.

Advokat Tove H. Dahl i anmeldelsen af 6.-udgaven i *T:FA* 2007 s. 261 ff.

Bogens hovedsigte er som i hidtidige udgaver af bogen at give en integreret og koncentreret fremstilling af arve-, skifte-, afgifts- og skattespørgsmål ved dødsfald.

Citatet af advokat Tove H. Dahl fra *T:FA* 2007 s. 261 ff, jf. ovenfor i det småtrykte, sluttede således: »Vi må håbe, at der fra den flittige forfatters hånd hurtigt kommer en 7. udgave, der kan hjælpe praktikere igennem de mange overvejelser, som den nye arvelov utvivlsomt vil give anledning til.« – Det nævnte håb opfyldes hermed, idet den nye arvelov gældende som hovedregel fra 2008 har nødvendiggjort en gennemgribende omskrivning af afsnittene om materiel arveret, ligesom også forsikrings- og pensionsreglerne er revideret for så vidt angår begreberne »nærmeste pårørende« samt tvangsarvingers mulighed for at gøre indgreb i forsikringsydelsen til en begunstiget.

Ligesom ægtefællens retsstilling er styrket fra 2008, gælder dette også samleverens retsstilling, uden at der dog er gennemført en total ligestilling af ægtefæller og samlevere. I bogens 7. udgave har jeg derfor ofret betydelig opmærksomhed på samleverens styrkede retsstilling, og jeg har prøvet at tegne et samlet billede af arvereglerne, særligt gennem udvidet samlevertestamente, muligheden for udtagelse af aktiver fra boet, samleverens afgiftsmæssige stilling (der heller ikke er totalt ligestillet med en ægtefælles) samt de forsikrings- og pensionsretlige muligheder for begunstigelse af en samlever.

Trods de betydelige fornyelser og omskrivninger er bogens systematik opretholdt, nemlig således:

I bogens teoretiske del behandles som hidtil de grundlæggende spørgsmål om, hvem der arver, og hvor meget (dvs. arvelovens regler, hvordan skiftet finder sted, så man får sin arv (dvs. skiftelovgivningens regler), hvilke boafgifter der skal betales (dvs. boafgiftsloven, som har erstattet arveafgiftsloven), og hvilke dødsboer der har en sådan størrelse, at de skal betale indkomstskat (boskat), og da hvor meget (dvs. dødsboskattelovens regler). Fra og med 7. udgaven 2007 er bogens del om den materielle arveret – hvem arver, og hvor meget – udvidet i væsentlig grad, særligt under indtryk af den nye arvelov gældende fra 2008.

I bogens praktiske del behandles de væsentligste af de spørgsmål, som man som bobehandler, arving, ægtefælle mv. møder i forbindelse med et dødsboskifte, lige fra påbegyndelse af bobehandlingen, over retsstillingen før og kontakten til de forskellige persongrupper, boets aktiver og passiver, udarbejdelse af boopgørelsen og spørgsmål om boomkostninger.

Ved hver udgave af bogen er det et spørgsmål, i hvilket omfang der skal medtages og henvises til blanketter til brug for bobehandlingen. Da særligt de skifteretlige blanketter ser ud til at være nyttige at gøre sig bekendt med, har jeg medtaget disse i deres seneste version som bilag bagest i bogen, hvorimod skatteretlige blanketter ikke er medtaget. Tværs gennem bogen har jeg anført, hvilken blanket der kan anvendes til den pågældende boekspedition, og selve blanketterne kan gratis downloades fra Domstolsstyrelsens hjemmeside, www.domstolsstyrelsen.dk under rubrikken »Blanketter«, hvorefter de kan udfyldes individuelt og indsendes til skifteretten.

Aalborg Universitet, august 2007

Erik Werlauff

Indhold

Forord til 7. udgave	5
Forkortelser	17
I. Arv, skifte, afgift og skat	19
A Arven: Hvem arver, og hvor meget?	19
1. Arvingerne, arvebrøkerne og tvangsarven	19
a. Dødsfald fra og med 2008 – nye arveregler finder anvendelse ..	19
b. Afdødes »legale arvinger«, dvs. arvingerne efter loven	20
1°. Første arveklasse: børn, børnebørn, oldebørn mv.	
(= livsarvinger)	20
2°. Anden arveklasse: forældrelinjen	21
3°. Tredje arveklasse: bedsteforældrelinjen	21
4°. Den efterlevende ægtefælles arv og eventuelle boslod	22
5°. Svogerskabsarv efter en længstlevende ægtefælle	22
c. Tvangsarv og friarv	23
1°. Livsarvinger og ægtefælle kan nu nedskæres til tvangsarven	
på kun 1/4 af deres legale arv	23
2°. Hvad kan der ved testamente yderligere bestemmes om	
tvangsarv?	27
2. Adoption	29
3. Børn født uden for ægteskab	31
4. Testamente	31
a. Testationsalderen – 18 år eller i visse tilfælde 15 år	31
b. Notartestamente	32
c. Vidnetestamente	33
d. Nødtestamente pr. sms, e-mail, mobil, håndskrevne lapper etc.	35
e. Indboerklæring	36
f. Tilbagekaldelse eller ændring af testamente	
(eller dele af et testamente); uigenkaldelighed	37

g. Fælles testamente	39	a. Tidligere og nuværende skiftelov	80
h. Udvidet samlevetestamente	39	b. Forenkling og »privatisering« af bobehandlingen	82
i. Testamenters ugyldighed og anfægtelse	42	c. Skifteformerne	82
1°. Ugyldighedsgrundene	42	d. Gældsansvaret	82
2°. Forskellig bevisbyrde ved hhv. notartestamente og vidnetestamente	43	e. Boopgørelse kan undlades i småboer (reguleret 180.000 kr.s-grænsen)	82
3°. Hvem kan påberåbe sig ugyldigheden? – Arvingernes anerkendelse af et formløst testamente	45	f. Skifteafgifterne blev nedsat	82
j. Dødsgaver, dødslejgaver, ugyldige gaver samt gaver til fonde	46	2. Boudlæg uden skiftebehandling (for begravelsesomkostningerne)	83
k. Båndlæggelse ifølge testamentarisk bestemmelse	50	3. Privat skifte	85
1°. Båndlæggelse af tvangsarv	50	4. Forenklet privat skifte	91
2°. Båndlæggelse af friarv	51	5. Bobestyrerbehandling	91
l. Bestemmelser om særeje, særlig anvendelse af arven samt successionsrækkefølge (fortsættende ejerrettigheder)	53	a. Pligt til at anvende bobestyrer? Antagelse, habilitet (»interessekonflikt«) og afsættelse	92
1°. Arven gøres til fuldstændigt særeje eller skilsmisssæreje for arvingen	53	b. Klage over bobestyreren. Erstatningspligt	98
2°. Arvingen pålægges en bestemt anvendelse af arven	53	c. Overblik over bobestyrerens opgaver	100
3°. Arven indsættes i en successionsrækkefølge	54	d. Autorisation af bobestyrere	102
m. Fortolkning af testamenter	55	e. Udlevering af et bo til en ikke-autoriseret bobestyrer	103
n. Indsigt i testamentet (»aktindsigt«)	55	f. Kautionsforsikring for bobestyreren	103
o. Livstestamenter	56	g. Generalklausul: »Bedst mulig forvaltning af boet«	104
5. Efterlevende ægtefælle	56	h. Bobestyrerens regnskab og bogføring	104
a. Ægtefællens arveret	56	i. Bankkonti og depoter. Bokonto	104
b. Den efterlevende ægtefælles suppleringsarv (600.000 kr.s-reglen)	57	j. Skifterettens tilsyn	105
c. Arvehenstand for efterlevende ægtefælle	59	k. Beslutningskompetencen i boet. Uenighed mellem arvingerne. Sagsanlæg mod boet eller medarvingerne	106
d. Uskiftet bo	60	l. Skifteprotokol	108
1°. Betingelserne for udlevering til hensiddende i uskiftet bo	60	m. Indberetninger	108
2°. Hvad der indgår i det uskiftede bo	63	n. Bomøde	108
3°. Længstlevendes rådighed over det uskiftede bo i levende live og gennem testamente; længstlevendes hæftelse for førstafdødes forpligtelser	65	o. Prøvelse af fordringer. Retssag mod boet	109
4°. Fuldstændigt eller partielt skifte af det uskiftede bo – hvornår?	66	p. Acontohonorar	111
5°. Skifte – kun arv til den, der lever på skiftetidspunktet	68	q. Acontoarveudlæg og mellemrente	111
6°. Længstlevendes misbrug af rådigheden over det uskiftede bo	69	r. Boets aktiver	113
6. Arveafkald og arveforskud	75	s. Boopgørelse	113
a. Arveafkald	75	t. Insolvente boer	115
b. Arveforskud	77	6. Proklama. Anmeldelse og fyldestgørelse af fordringer mod boet ...	116
7. Pensionsreformer med virkning fra 2007	79	7. Overtagelse af boets aktiver efter vurdering. Berigtigelse af adkomst til udlagte aktiver	116
B. Skiftet: Hvordan får man sin arv?	80	a. Arvingers ret til overtagelse efter vurdering	116
1. Overblik over dødsboskifteloven (DSL)	80	b. Andre arvinger end ægtefællen	116
		c. Særlige overtagelsesrettigheder for den efterlevende ægtefælle	117
		d. Vurdering mv.	118

e. Samleverens ret til overtagelse efter vurdering	119
8. Skifterettens opgaver	120
a. Skifterettsattest, dokumentkopier, aktindsigt mv.	120
b. Skifterettens vejledningspligt. Kan skifteretten blive erstatningspligtig?	121
c. Afgørelse af tvister	123
9. Genoptagelse af et afsluttet bo: Boopgørelsens retskraft	125
C. Afgifterne: Hvad koster det i afgift at skifte og at arve?	130
1. Skifteafgift (retsafgift)	130
2. Boafgift	131
a. Tidligere: arveafgift – nu: boafgift	131
b. Boafgiftsloven, BAL	131
c. Proportional afgift af samlet arvebeholdning: 15 %. Bundfradrag	131
d. Tillægsboafgift: 25 %	134
e. Afgiftsfrihed for ægtefælle	135
f. Arveafkald skal gives senest ved indlevering af boopgørelse	136
g. Fradrag ved boafgiftsberegnings, herunder betydningen af kaution, gave, gavgældsbrev mv.	137
h. Afgiftsfri ydelser: forsikring, rentenydelse mv.	142
i. Boopgørelse og værdiansættelse	145
j. Fordeling af boafgiften mellem arvingerne; »afgiftsfri legater« ..	149
k. Boafgiftens betaling. Afgiftskære til landsret. Hæftelse for boafgiften	150
1. Bankgaranti for boafgiften. Udenlandsk bosiddende arving	150
3. Gaveafgift	151
4. Pristalsregulerede grænser (2007-niveau)	157
D. Skatterne: Hvilken skat betaler afdøde, boet og arvingerne?	158
1. Indledende bemærkninger om bobeskatningen	158
2. Skattefrie boer	159
a. Skattefritagelse	159
b. Mellemprioroden	161
1°. Begrebet mellemprioroden	161
2°. Afsluttende ansættelse	162
3°. Indkomsten i mellemprioroden	165
4°. Skatten af mellempriorodens indkomst	167
5°. Særligt om forskudt indkomstår	168
3. Skattepligtige boer	169
a. Skattepligtens virkninger	169
b. Opgørelse af boindkomsten til beskatning	170

c. Dødsboskatten og bofradrag	172
1. Udlodning fra boet: Værdiansættelse og eventuel succession	173
a. Værdiansættelse	173
b. Succession	175
c. Beskatning i boet: Avancebeskatning	179
1°. Fast ejendom: Avanceskat eller parcelhusreglen	179
2°. Driftsmidler	183
3°. Aktier	184
d. Boets slutning	187
2. Insolvente boer	189
a. Behandling efter DSL	189
b. Afgørelse om skattepligt	189
c. Konkursindkomst	190
3. Efterlevende ægtefælle	192
a. Skifte	192
1°. Generelt	192
2°. Opgørelse af skattepligtig indkomst	193
b. Uskiftet bo mv.	194
1°. Skattepligt	194
2°. Skatteberegning	196
c. Blandede skifteformer	197
d. Udlodning fra boet	198
e. Skifte af uskiftet bo i længstlevendes levende live	198
4. Boudlæg (»udlæg for begravelsesomkostninger«)	199
5. Genoptagelsesbo (reassumptionsbo)	201
6. Indlevering af boselvangivelse	202
II. Dødsboets behandling	203
A. Boets påbegyndelse	203
1. Anmeldelse af dødsfaldet. Dødsfaldskendelse. Dødsformodningsdom. Pensionsmæssig bevisvurdering af, om dødsfald er indtrådt	203
2. Møde i skifteretten – eller unkladelse heraf	205
3. Udsættelsesperioden: Sikring af aktiverne, midlertidig »fredning« af boet	205
4. Ekspeditionsliste og bobehandlingsprogram	206
5. Møde mellem bobehandleren og arvingerne	207
6. Oplysninger om familie- og arveforhold	208
7. Proklama. Anmeldelse og præklusion af krav. Boets ret til at frigøre sig ved betaling (frigørelsesret)	209

8. Åbningsstatus. Gældbog (fordringsliste). Indsigt i åbningsstatus ...	214
9. Prøvelse af fordringer. Tvist om anmeldte krav	214
10. Postspærring	215
11. Sagen opdeles i delspørgsmål	215
B. De forskellige persongrupper og bobehandlingen	215
1. Arvinger og legatarer	215
a. Begreberne »arving« og »legatar«	215
b. Opfyldelse af legater	217
c. Skifteværge	217
d. Personer under værgemål	219
1°. Mindreårige	219
2°. Værgemålsforanstaltning (tidligere: umyndiggørelse)	219
3°. Generalfuldmagt som alternativ til værgemål (»værgemålssurrogat«)	222
e. Usikkerhed om en arvings eksistens	223
2. Begunstigede i forsikrings- og pensionsordninger	224
a. Generelt om almindelige bomidler contra forsikrings- og pensionsordninger	224
b. Forsikringsordninger – indsættelse af genkaldeligt eller uigenkaldeligt begunstiget	224
c. Hvem er begunstiget? – Standardiserede formuleringer (»nærmeste pårørende« etc.)	225
d. Hvornår skal den begunstigede aflevere noget af forsikrings- ydelsen til afdødes efterlevende ægtefælle og livsarvinger?	228
1°. Retstilstanden før 2008: Automatisk beregning af indgrebet i den begunstigedes ret	228
2°. Retstilstanden fra 2008: Skønspregnet rimelighedsvurdering	229
3°. Ægtefællen og livsarvingerne skal underrettes om deres mulighed for at gribe ind i forsikrings- eller pensionsydelsen	230
e. Hvis forsikringen er pantsat	231
3. Ægtefælle	231
4. Samlever	232
a. Ingen automatisk arveret, men mulighed for udvidet samlevertestamente	232
b. Krydslivsforsikring til gensidig fordel for samlever	233
c. Samleverens betaler en lavere boafgift – dog ikke som en ægtefælle	234
d. Samleverens ret til udtagelse efter vurdering	235
e. Samleverens ret til overtagelse af lejemål og andelsbolig	235
1°. Lejemål	235

2°. Andelsbolig	236
f. Længstlevende samlevers egne formuegenstande; sammenfiltrede aktiver	236
g. Kompensation til længstlevende samlever for medvirken til formueskabelse hos afdøde (kompensationskrav)	237
C. Aktiver og passiver	239
I. Aktiver	239
a. Kontantbeholdning	239
b. Begravelseshjælp	240
c. Indbo	240
d. Bankkonti, bokonto og proformaopgørelse. Ægtefællers fælles bankkonto	242
e. Forsikrings- og opsparingsordninger	246
1°. Afdødes ordninger	246
2°. En efterlevende ægtefælles ordninger	247
f. Erstatning, der tilkom afdøde	249
g. Livsforsikring, gruppelevsforikring mv.	249
h. Præmieobligationer	250
i. Værdipapirer i en værdipapircentral	251
j. Aktier og anparter	251
k. Pantebreve, gældsbreve og andre fordringer, herunder indestående i et andet bo	255
l. Arvingers gæld til afdøde, nu til boet	256
m. Formuefællesskab og ægtefælle: Bodel, boslodskrav og boslodsudveksling	258
n. Fast ejendom	261
1°. Værdiansættelse: Vurdering og eventuel omvurdering	261
2°. Ejendomsforsikring	267
3°. Udlæg og tinglysning	267
4°. Salgsvilkår, ansvarsfraskrivelse og fortrydelsesret. Indhentelse af tilbud på ejendommen	268
5°. Beslutning om salg	272
6°. Udlejning eller udlån af ejendommen i boperioden	272
7°. Andelsbolig mv.	274
o. Skibe og fly	274
1°. Skibe	274
2°. Fly	275
p. Skibsanparter og andre anparter	276
q. Andelsrettigheder knyttet til afdødes/boets virksomhed	277
r. Biler og andre motorkøretøjer	278

s. Erhvervsvirksomhed	280
1°. Bogføringspligt	280
2°. Boets relationer til erhvervsvirksomheden	280
3°. Fast ejendom. Lejemål	282
4°. Driftsmidler og goodwill	283
5°. Interessentskabsandele	285
t. Løn- og feriepengetilgodehavender. Indestående i Lønmodtagernes Dyrtdisfond (evt. overflyttet til kapitalpension fra 2005)	285
u. Enerettigheder: Ophavsret, patent, forfatterrettighed mv.	286
v. Ordener, beskikkelsesbreve mv.	288
2. Passiver	288
a. Begravelsesudgift, gravstedsvedligeholdelse, gravstedskonto ...	288
b. For meget udbetalt social pension	289
c. Prioritetsgæld i fast ejendom	290
d. Afdødes kautionsforpligtelser. Tredjemandspant	290
1°. Passivet i boet: Afdødes kautionsforpligtelse	290
2°. Aktivet i boet: Regreskravet mod hovedskyldneren	291
e. Afdødes gæld til personer inden for gaveafgiftskredsen	292
f. Oversete passiver: Genoptagelse og efterbetaling	293
D. Boopgørelse	293
1. Undladelse af boopgørelse i småboer (248.900 kr.)	294
2. Privat skifte	294
3. Bobestyrerbo	295
E. Boomkostninger, herunder honorar	297
1. Acontohonorar til bobestyrer	297
2. Honorarets størrelse	297
III. Tjeklister til boets behandling	303
A. Overblik over boet: delproblemer, delomslag	303
B. Privat skifte	304
C. Forenklet privat skifte (almindeligt)	305
D. Forenklet privat skifte (ægtefælle eneste arving)	305
E. Boudlæg	306
F. 600.000 kr.s-reglen – suppleringsarv (2007)	307
G. Uskiftet bo	307
H. Bobestyrerbo (solvent)	309
I. Bobestyrerbo (insolvent)	311
J. Proklama: hvornår og hvordan? hvad omfattes?	313

IV. Tjekliste til udarbejdelse af boopgørelse	315
A. Disponering	315
B. Valg af skæringsdag for boopgørelsen	316
C. Afsluttende bomøde	317
D. Frist for indsendelse af boopgørelse	318
E. Udlodning i boet	318
V. Blanketter til bobehandling (skifteretterne og Domstolsstyrelsen)	319
Litteratur (bøger)	363
Domme	367
Stikord	373

ARV OG SKIFTE, er en klassiker på området for alle spørgsmål om arv, dødsbobehandling, boafgift og boskat.

Professor, dr. jur. Erik Werlauff, der har en praktisk baggrund som advokat og bobehandler gennem mange år, redegør i bogen for de grundlæggende spørgsmål om, hvem der arver afdøde, og hvor meget de arver (dvs. selve arvelovgivningen), hvordan man får sin arv (dvs. skiftelovgivningen), hvad arven koster i boafgift, og hvad boet eventuelt skal betale i boskat.

Med bogen gives der således et helhedsbillede af stor nytteværdi for både studerende, praktikere, bobehandlere, myndigheder og arvinger.

Med virkning fra 2008 er der indført en helt ny arvelov, som vender op og ned på en retstilstand, der ellers har været gældende i over 40 år. Ægtefællens stilling som arving og i boet er styrket, og retsstillingen for børn, børnebørn mv. er tilsvarende svækket. Den arv, man som tvangsarving er sikker på at få (tvangsarven), er nu ikke længere halvdelen, men kun 1/4 af, hvad man ellers skulle arve. Samleveres gensidige retstilling er styrket, idet der blandt andet kan oprettes gensidigt samlevertestamente mv.

Alle disse nye regler - som også landets jurister nu først skal til at vænne sig til - er udførligt og instruktivt behandlet i professor Werlauffs ARV OG SKIFTE.

Professor, dr. jur. Erik Werlauff forsker og underviser ved jura- og erhvervsjurastudiet ved Aalborg Universitet. Han er forfatter til en lang række fagbøger og artikler om juridiske spørgsmål, og han virker jævnligt som dommer i danske og internationale voldgiftssager.

www.werlauff.com

ISBN 978-87-574-1799-9